

OM DEN HELIGA SKRIFT

- från transcendens till immanens och åter

Guds väsen

När vi läser Bibeln från början till slut framträder en tydlig rörelse: från det diffusa och mytiska i början, via det historiskt konkreta i mitten, till det visionära i slutet. Det är en rörelse som ytterst handlar om Guds väsen, och hur den oändlige, transcendente Gud gör sig känd för människan genom immanens – för att sedan återigen leda vår blick mot det osynliga och ännu inte fullbordade.

Myt

I Bibelns inledning möter vi mytiska berättelser: skapelsen, Adam och Eva, Kain och Abel, Noa och floden, Babels torn. Dessa berättelser kan inte alltid placeras historiskt på samma sätt som David eller Jesu liv, men det betyder inte att de är utan värde. De syftar till att uttrycka djupa teologiska sanningar. Här uppenbarar sig Gud på ett diffust, men ändå kraftfullt sätt: vi ser spåren av Guds helga Andas närvaro, men Guds väsen förblir i sin fulla transcendens dolt för oss.

Berättelserna försöker med våra begränsade språkliga verktyg förklara det oförklarliga. Gud uppenbarar sig successivt i vår historia, genom berättelser, visioner och symboler som vi människor kan förstå, men Guds väsen överstiger vårt förstånd och våra begrepp.

Historia

Sedan börjar berättelsen successivt förankras i historien. Patriarkberättelserna om Abraham, Isak och Jakob är knutna till konkreta platser och kulturer. Uttåget från slaveriet i Egypten, Mose och Israels ökenvandring vittnar om en verklig erfarenhet av befrielse och förbund, så långt som historiskt kan rekonstrueras. Domartiden, kungariket och profeterna leder oss in i en tid där Bibelns händelser blir än mer konkreta och historiskt verifierade.

Jesus Kristus

Detta når sin höjdpunkt i Jesus Kristus. Här blir Gud inte bara synlig i historien – Gud blir själv människa. Gud blir immanent och Guds uppenbarelse kulminerar i vår verklighet genom Jesus Kristus som är sann Gud och sann människa, med både gudomlig och mänsklig natur. Han är Bibelns centrum, den punkt där allt samlas. Det är här Gud blir tydligast, relationellt, men även i vårt mänskliga, historiska perspektiv.

För att göra den himmelska, transcendent verkligheten begriplig för oss – något som, trots inkarnationen, med vårt begränsade förstånd inte går att förstå fullt ut – använde Jesus liknelser. Han använde även de myter som levde i den hebreiska folksjälen.

Vision

När vi sedan läser vidare mot slutet av Bibeln, särskilt i Uppenbarelseboken, möter vi återigen en annan form av uttryck, framtidsvisionen. Här blir Guds berättelser åter diffus och de framtida detaljerna blir svåra att konkretisera och placera i ett framtida tidsperspektiv. Likt skapelseberättelsen är syftet emellertid att vidare förmedla djupa teologiska sanningar.

I inkarnationen, när Gud blev som mest konkret för oss i Jesus, kan det ge oss intrycket att vi fått "full koll på Gud". Ändå gäller det fortfarande att Gud är större än vår förståelse. Gud visar sig precis tillräckligt för vår frälsnings skull, men vi kan aldrig helt förstå det innersta väsendet.

I Johannes framtida vision blir Gud, likt framtiden själv, återigen gåtfull för oss, då Gud från vår immanenta, jordiska verklighet träder tillbaka till sin himmelska transcendens. Än en gång måste vi därför använda våra mänskliga begrepp för att försöka förstå och relatera till det framtida mysterium som väntar. Som det står:

- *"Ännu ser vi en gåtfull spegelbild, då ska vi se ansikte mot ansikte."*
(1 Kor 13:12)

Liberalteologi?

Denna tolkning kan uppfattas som liberal, eftersom den inte alltid följer en strikt bokstavlig förståelse av Bibeln. Men syftet är inte att minska Bibelns auktoritet eller förmedla en relativistisk tro. Snarare är texten ett försök att se hur Guds handlande och uppenbarelse rör sig genom historia, myt och vision, utan att vi förlorar det centrala budskapet om frälsning.

Texten vill påminna oss om att myterna i början och visionerna i slutet inte är avsedda att ses som vetenskapliga fakta eller strikt historiskt verifierbara händelser. Om vi stirrar oss blinda på detta finns risken att djupet i budskapet förminskas – den profetiska och gudomliga förståelsen som formar och löper som en röd tråd genom Bibelns historieskrivning.

Vi behöver läsa i kontexten, i ljuset av den gudomliga uppenbarelsen, och se mellan raderna för att förstå vad som försöker förmedlas. Det är ungefär som när vi studerar Jesu liknelser: poängen är inte att historierna ska tolkas som bokstavligt sanna i varje detalj, utan att de pekar mot något djupare – Guds rike, Guds karaktär och Guds väg till frälsning.

Guds helga And

Guds helga And rör sig genom hela historien, verkar enligt sin egen agenda och kan aldrig fångas fullt ut av mänsklig förståelse. Guds helga And svävar över vattnet vid skapelsen, leder profeterna, vilar över Jesus och verkar i kyrkan efter Kristi himmelfärd. Guds helga And gör sin osynliga verklighet levande i den synliga och binder samman hela Bibelns båge, från evighet till evighet. Därför utesluter denna bibeltolkning inte att Gud också kan verka genom mirakler och andra händelser som för oss kan verka övernaturliga.

Slutord

Bibeln behöver läsas i tro, i en längtan att söka Gud. Men detta innebär inte en blind tro. Det transcendenta och immanenta är i en ständig samverkan, ledd av Gud själv i samarbete med den som söker. Gränserna mellan vetenskap, filosofi och teologi är inte skarpa, och inte heller mellan myt, historia och vision i Guds ord, Bibeln - den Heliga skrift.